

Turist Rehberliği Meslek Kanununda Yapılan Değişikliklere Yönelik Turist Rehberlerinin Algılarının İncelenmesi

Investigation of Tourist Guides' Perceptions of the Amendments to the Tourist Guiding Profession Law

Dr. Öğr. Üyesi Ali KABAKULAK

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Türkiye
Afyon Kocatepe University, Faculty of Tourism, Turkey
E-Mail: alikabakulak@aku.edu.tr

Gönül KARADERE

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye
Afyon Kocatepe University, Institute of Social Sciences, Turkey
E-Mail: gkaradere22@gmail.com

Öz

Amaç ve Önem: Bu çalışma, güncellenen Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun eylemli turist rehberleri tarafından nasıl algılandığını incelemeyi amaçlamaktadır. Alan yazında, rehberlerin güncellenen kanun ve yönetmeliklere ilişkin görüşlerini yansıtan araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, meslek mevzuatının gündemde tutulması, uygulamadaki eksikliklerin tespit edilerek revize edilmesi ve yasal değişikliklerin rehberlerin hakları ile çalışma koşullarına yansımalarının ele alınması hedeflenmektedir. Turist rehberlerinin turizm sektörünün temel paydaşları olduğu ve mesleklerinin doğrudan yasal düzenlemelerle şekillendiği göz önüne alındığında, araştırmadan elde edilen bulguların; meslek standartlarının geliştirilmesi ve gelecekteki olası yasal düzenlemeler için ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına yol gösterici nitelikte olması beklenmektedir.

Yöntem: Nicel araştırma yöntemlerinin benimsendiği bu çalışmada, veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Türkiye'de mesleğini aktif olarak icra eden eylemli turist rehberleri oluşturmaktadır. Zaman, maliyet ve ulaşılabilirlik gibi kısıtlar nedeniyle evrenin tamamına ulaşılamadığından "kolayda örnekleme (convenience sampling)" yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma verileri, 20 Şubat 2025 – 28 Nisan 2025 tarihleri arasında çevrim içi ortamda (Google Formlar) oluşturulan anket bağlantısının paylaşılmasıyla toplam 212 eylemli turist rehberinden toplanmıştır.

Bulgular: Elde edilen veriler, turist rehberlerinin güncellenen mevzuata ilişkin düzenlemeleri yoğun bir şekilde eleştirdiğini ortaya koymuştur. Katılımcılar; Türkçe rehberlik uygulamasına geçilmesini, sanat tarihi ve arkeoloji mezunlarına doğrudan rehberlik hakkı verilmesini, öğretmenlerin okul gezilerinde rehberlik yapmasının önünün açılmasını ve birbiriyle çelişen birden fazla yönetmeliğin bulunmasını en çok eleştirilen ve yanlış bulunan uygulamalar olarak değerlendirmiştir. Ayrıca taban yevmiye farklılıkları, yabancı dil seviye tespit sınavları, uygulama gezilerindeki standardizasyon eksiklikleri ve dil ikiliği gibi konular da eleştiri alan diğer başlıklar olmuştur. Buna karşın, eğitim programlarına yeni derslerin eklenmesi rehberler tarafından olumlu karşılanmıştır. Söz konusu spesifik maddelere yönelik bu yoğun eleştirilerin bir yansıması olarak, rehberlerin güncellenen meslek kanununa yönelik genel algı düzeylerinin ortalamanın altında olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak rehberlerin yasaya genel hatlarıyla eleştirel yaklaştığı; yalnızca eğitim müfredatının güncellenmesi gibi spesifik iyileştirmeleri desteklediği görülmüştür.

Özgünlük/Bilimsel Katkı: Çalışma, güncellenen Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun eylemli turist rehberleri tarafından nasıl değerlendirildiğini ve söz konusu mevzuat değişikliklerinin rehberlerin mesleki hakları, çalışma koşulları ve kariyer stresleri üzerindeki olası etkilerini ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. İlgili literatür incelendiğinde, yeni mevzuatın doğrudan eylemli rehberlerin perspektifinden ele

alındığı araştırmaların son derece kısıtlı olduğu görülmektedir. Çalışmanın; yeni eklenen yasal maddelerin sahadaki karşılığını ampirik verilerle tespit etmesi ve uygulamada karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik somut veriler sunması açısından özgün bir değere sahip olduğu düşünülmektedir.

Sınırlılıklar: Araştırmanın, yasa ve yönetmelik değişikliklerinin yürürlüğe girdiği tarihe çok yakın bir dönemde gerçekleştirilmesi temel sınırlılıklardan biridir. Bu süreçte bazı yasa maddelerinin iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne taşınmış olması ve hukuki sürecin devam etmesi, rehberlerin yeni düzenlemeleri henüz tam olarak deneyimleyememiş veya içselleştirememiş olmasına yol açmış olabilir. Ayrıca, araştırmanın yalnızca eylemli turist rehberlerini kapsamaması ve eylemsiz rehberlerin araştırma dışında bırakılması çalışmanın bir diğer sınırlılığını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Turist rehberleri, turist rehberliği, 7500 sayılı kanun, yönetmelik, mevzuat.

Makale Türü: Araştırma makalesi

Abstract

Purpose and Importance: This study aims to examine how the updated Tourist Guiding Profession Law is perceived by active tourist guides and to evaluate the potential reflections of these perceptions on their professional assurance and career stress. Since studies reflecting the views of practitioners regarding the newly updated legislation are quite limited in the literature, this study seeks to identify practical deficiencies, keep professional regulations on the agenda, and discuss their impacts on working conditions. Given that tourist guides are fundamental stakeholders in the tourism sector and their profession is directly shaped by legal frameworks, the empirical findings obtained are expected to guide relevant public institutions and organizations in developing professional standards and shaping future legal arrangements.

Methodology: Adopting a quantitative research design, this study utilized an online questionnaire as the data collection tool. The population consisted of active tourist guides practicing their profession in Turkey. Due to constraints regarding time, cost, and accessibility, convenience sampling was employed. Research data were collected from a total of 212 active tourist guides via an online questionnaire link (Google Forms) between February 20, 2025, and April 28, 2025.

Findings: The findings revealed that tourist guides intensely criticized the regulations in the updated legislation. Participants evaluated the introduction of Turkish-language guiding, granting direct guiding rights to art history and archaeology graduates, paving the way for teachers to guide school trips, and the existence of multiple conflicting regulations as the most flawed and highly criticized practices. Furthermore, issues such as discrepancies in base daily wages, foreign language placement tests, lack of standardization in practical training tours, and language duality were also major subjects of criticism. Conversely, the addition of new courses to the training programs was welcomed positively by the guides. As a reflection of these intense criticisms regarding specific articles, the guides' overall perception levels toward the updated profession law were found to be below average. Consequently, it was observed that the guides approached the law critically in general, supporting only specific improvements such as the updating of the educational curriculum.

Originality/Value: This study holds significant original value by empirically demonstrating how the recent legislative changes are evaluated directly from the perspective of active guides. It highlights the potential impacts of these amendments not only on guides' professional rights and working conditions but also on their career stress and leadership roles, providing concrete data to resolve structural problems encountered in practice.

Limitations: One of the main limitations is that the research was conducted very close to the date the legislative and regulatory changes came into effect. The fact that some articles of the law were taken to the Constitutional Court for annulment during this process and that the legal procedure is still ongoing may have led to the guides not having fully experienced or internalized the new regulations yet. Additionally, the inclusion of only active tourist guides and the exclusion of inactive guides constitute another limitation of the study.

Keywords: Tourist guides, tourist guiding, Law No. 7500, regulation, legislation.

Paper Type: Research article

Giriş

Dünya genelinde hızla gelişme gösteren turizm sektörünün kritik paydaşlarından biri olan turist rehberi; bir destinasyonu ziyaret eden bireylere seyahat süresi boyunca eşlik eden, bölgenin doğal, tarihi ve kültürel varlıklarını tanıtarak bu değerlerin benimsenmesine katkı sağlayan ve yerel halk ile ziyaretçiler arasında olumlu bir etkileşim kurulmasına aracılık eden uzmanlık temelli bir meslektir. Rehberler, yalnızca yabancı turistlere değil, yerli turistlere de kendi kültürel miraslarını tanıma ve sahiplenme bilinci kazandırmakta; doğaya, tarihe ve kültürel değerlere yönelik farkındalığın artmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte, seyahatin organizasyon sürecini kolaylaştıran, turistlerle etkili iletişim kurarak bilgi akışını sağlayan ve olağandışı durumlarda turistlerin haklarını gözetken turist rehberleri, sürdürülebilir turizmin temel aktörlerindendir (Yıldız, Kuşluvan & Şenyurt, 1997; Yenipınar, Bak & Çapar, 2014).

Türkiye’de turist rehberliğine ilişkin ilk yasal düzenleme 1971 yılında yönetmelik düzeyinde yapılmış ve ilerleyen yıllarda (1974, 1995, 2005 vb.) çeşitli güncellemelerle mesleğin eğitim, belgelendirme (kokart) ve taban ücret gibi standartları oluşturulmaya çalışılmıştır (Değirmencioglu, 2001; Çokişler, 2023). Ancak uzun yıllar boyunca yalnızca yönetmeliklerle idare edilen rehberlik, kurumsal bir meslek statüsünden ziyade hizmet odaklı bir faaliyet olarak değerlendirilmiş ve somut bir yasal çerçeveye oturtulamamıştır (Yenipınar, Bak & Çapar, 2014; Aslan & Büyükkuru, 2015). Bu büyük eksiklik, 22 Haziran 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6326 Sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu ile giderilmiş ve meslek nihayet resmî bir kimlik kazanmıştır.

Bununla birlikte, 6326 sayılı yasa ve ardından 2014 yılında çıkarılan meslek yönetmeliği, mesleğin yasal zeminini oluşturmada bir milat olsa da, uygulamada karşılaşılan yapısal sorunları tam anlamıyla çözmekte yetersiz kalmıştır. Nitekim literatürde profesyonel turist rehberlerinin mesleki sorunlarına dair yapılan güncel araştırmalar, yıllar öncesinde tespit edilen sorunların (örn. Batman, 2003) büyük ölçüde devam ettiğini göstermektedir. Çözülemez bu kronik sorunların giderilmesi ve sektörün değişen dinamiklerine uyum sağlanması amacıyla, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan “Turist Rehberliği Meslek Kanunu ile Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” 27 Nisan 2024 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Hemen ardından, bu kanuna dayalı olarak güncellenen “Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği” de 7 Kasım 2024 tarihinde yürürlüğe alınmıştır.

Bu araştırmanın amacı, turizm sektöründe doğrudan yasal düzenlemelerle şekillenen turist rehberliği mesleğinde, 2024 yılında güncellenen yeni mevzuatın sahada aktif olarak çalışan (eylemli) turist rehberleri tarafından nasıl değerlendirildiğini ortaya koymaktır. Bu yönüyle çalışma, hem yeni yasal maddelerin uygulamadaki yansımalarına dair sahadan güncel veriler sunması hem de mevzuat değişikliklerinin rehberlerin çalışma koşulları ve hakları üzerindeki etkilerine ışık tutması açısından literatüre önemli bir katkı sağlayacaktır.

1. Kavramsal Çerçeve

1.1. Turist Rehberliğinin Tarihsel Gelişimi

İnsanların yaşadıkları yerlerin dışına çıkma isteği insanlık tarihi kadar eskiye dayansa da turist rehberliği mesleği, grup hâlinde seyahatlerin yaygınlaşmasıyla birlikte tarihsel süreçte şekillenmeye başlamıştır (Batman, Yıldırğan & Demirtaş, 2001). Bu mesleğin evrimi, uygarlıkların ilerlemesi ve sosyal gereksinimlerin evrimleşmesiyle turizmde yaşanan paradigma değişimlerine paralel bir şekilde gelişmiştir. İlkel toplumlarda yeme-içme ve barınma gibi temel fizyolojik ihtiyaçlar ön plandayken, modern toplumlarda seyahat motivasyonlarının çeşitlenmesi, rehberlik mesleğini de daha kompleks ve çok yönlü bir alan hâline getirmiştir (Akoğlan Kozak, Evren & Çakır, 2013).

Tarihsel kayıtlara göre turist rehberliğinin ilk örnekleri, M.S. 130 yılında Romalı ziyaretçilerin (İmparator Hadrian ve Kraliçe Sebea) Nil Nehri boyunca teknelerle seyahat ederek Mısır'ın ünlü "Konuşan Heykeli"ni görmeye gitmelerine kadar uzanmaktadır (Ahipaşaoğlu, 2001). Benzer şekilde, Müslümanların Mekke'yi ve Hristiyanların Kudüs'ü ziyaret etmeleri de grup seyahatlerinin ve rehberliğin erken dönem örnekleri arasında kabul edilmektedir (Çolakoğlu, Efendi & Epik, 2014). Ancak gezme, görme, öğrenme ve eğlenme unsurlarını bir araya getiren ilk modern turistik hareket "Grand Tour" olarak bilinmektedir. 1841 yılında Thomas Cook'un düzenlediği ilk organize tur ve bu turları bizzat yönetmesi, çağdaş turizm rehberliğinin ve seyahat acentacılığının temellerini atmıştır (Batman, Yıldırğan & Demirtaş, 2001). 20. yüzyılın başlarında İngiltere'de Londra Kulesi gibi tarihi mekânların rehberli gezilere açılması ve 1930'lu yıllardan itibaren rehberlerin bölgesel olarak örgütlenmesiyle mesleki standartlar oluşmaya başlamıştır (İRO, 2022). Zamanla teknolojinin gelişmesi ve seyahat alışkanlıklarının değişmesiyle birlikte ortaya çıkan paket turlar, turist rehberliğine duyulan profesyonel ihtiyacı daha da artırmıştır (Batman, Yıldırğan & Demirtaş, 2001).

1.2. Türkiye’de Turist Rehberliği Mevzuatı ve Güncel Değişiklikler

Dünyada kitle turizminin ve rehberlik mesleğinin kurumsallaşma adımlarına paralel olarak, Türkiye’de turist rehberliği 19. yüzyıldaki turizm hareketleriyle birlikte "tercüman-rehberlik" olarak ortaya çıkmış (Çokışler, 2023) ve mesleğe yönelik ilk yasal düzenlemelerin temelleri 1890 ve 1925 yıllarında atılmıştır (Çokışler, 2021). Cumhuriyetin ilanı ile birlikte, 1923 yılında kurulan "Türk Seyyahin Cemiyeti" (Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu) gönüllü rehberlik faaliyetlerine öncülük etmiştir (Ahipaşaoğlu, 2001).

Uzun yıllar boyunca çeşitli yönetmeliklerle ve Turizm Bakanlığı denetiminde yürütülmeye çalışılan meslek, etik ilkelerin ve yasal çerçevenin net olmaması nedeniyle yapısal sorunlar yaşamıştır. Sektör paydaşlarının yaklaşık 30 yıllık mücadelesinin ardından, 22 Haziran 2012 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan “6326 Sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu” ile rehberlik nihayet resmî ve profesyonel bir meslek statüsüne kavuşmuştur (Acar, 2014; Yenipınar, Bak & Çapar, 2014; Zengin, Eker & Bayram Erkol, 2017).

Ancak zaman içerisinde değişen ihtiyaçlar doğrultusunda hem kanunda hem de ilgili yönetmeliklerde kapsamlı yeniliklere ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda, 27.04.2024 tarihinde güncellenen 6326 Sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu ve 07.11.2024 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği ile mesleğin icrası, denetimi, yabancı dil yeterlilikleri ve ruhsatname süreçlerine dair önemli değişiklikler yapılmıştır. Yeni düzenlemeler ile önceki düzenlemeler arasındaki temel farklılıklar Tablo 1, Tablo 2 ve Tablo 3’te karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

Tablo 1

6326 Sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanununda Yapılan Düzenleme ve Yenilikler

Eski Hali	Yeni Hali
Birliklerin ve Türkiye Seyahat Acentaları Birliğinin ortak önerileri ve Bakanlığın onayı ile belirlenen yabancı dillerden birinde, Bakanlığın gözetim ve denetimi altında yapacağı veya konusunda uzmanlaşmış kamu kurum veya kuruluşlarına yapacağı yabancı dil sınavında başarılı olmak veya yönetmelikle belirlenen yabancı dil yeterlik belgelerinden birine sahip olmak (Madde 3, 1.fıkra, c bendi).	Bakanlık tarafından belirlenen yabancı dillerden birinde, mesleğe kabul sınavına başvuru tarihinden önceki son beş yıl içinde Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM) tarafından yapılan Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından (YDS) en az 75 puan almış olmak veya ÖSYM tarafından YDS’ye eşdeğerliliği kabul edilen uluslararası yabancı dil sınavlarında bu puana denk yabancı dil yeterlilik belgesine sahip olmak; Bakanlığın sınav yapılmasını istediği yıl içerisinde ÖSYM tarafından sınav takvimine alınmayan dillerde ise Bakanlığın talebiyle Bakanlığın gözetim ve denetimi altında birlikler veya konusunda uzmanlaşmış kamu

	kurum ve kuruluşlarınca yapılan yabancı dil sınavında başarılı olmak (Madde 3,1.fıkra, ç bendi).
Birlikler tarafından Bakanlığın gözetim ve denetimi altında düzenlenen uygulama gezisini tamamlamak ve gezi sonunda yapılan sınavda başarılı olmak (Madde 3, 1.fıkra, d bendi).	Maliyetlerin katılımcılardan karşılanması kaydıyla, Bakanlığın talebiyle Bakanlığın gözetim ve denetimi altında birlikler veya konusunda uzmanlaşmış kamu kurum ve kuruluşlarınca düzenlenen uygulama gezisini tamamlamak ve gezi sonunda yapılan sınavda başarılı olmak (Madde 3,1.fıkra,d bendi).
Meslek, sadece çalışma kartında belirtilen yabancı dillerde veya yönetmeliğin izin verdiği hâllerde Türkçe olarak hukuka ve meslek etik ilkelerine uygun olarak icra edilir. Turist rehberleri mesleki onur ve itibarla bağdaşmayan herhangi bir faaliyet veya eylemde bulunamazlar. Mesleğin icrasında Türkiye'nin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal ve benzeri değerlerinin ve varlıklarının, Bakanlığın kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılması esastır. Meslek etik ilkeleri yönetmelikle belirlenir (Madde 4,5.fıkra).	Meslek, sadece çalışma kartında belirtilen yabancı dillerde, turist rehberinin Türkçe turist rehberi olması ya da tura katılanların Türkçe bilmeleri ve talep etmeleri hâlinde ise Türkçe olarak hukuka ve meslek etik ilkelerine uygun olarak icra edilir. Turist rehberleri mesleki onur ve itibarla bağdaşmayan herhangi bir faaliyet veya eylemde bulunamazlar. Mesleğin icrasında Türkiye'nin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal ve benzeri değerlerinin ve varlıklarının, Bakanlığın kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılması esastır. Meslek etik ilkeleri yönetmelikle belirlenir (Madde 4,5.fıkra).
Bakanlık, meslek kuruluşlarının her türlü iş, işlem, faaliyet ve hesaplarını denetleme yetkisini haizdir. Meslek kuruluşları denetim esnasında her türlü bilgiyi vermek ve belgeyi göstermekle yükümlüdür (Madde 9,1.fıkra).	Bakanlık, meslek kuruluşlarının ve iştiraklerinin her türlü iş, işlem, faaliyet ve hesaplarını müfettişler ve kontrolörler aracılığıyla gerektiğinde ve en geç üç yılda bir zorunlu olarak denetleme yetkisini haizdir. Meslek kuruluşları denetim esnasında her türlü bilgiyi vermek ve belgeyi göstermekle yükümlüdür (Madde 9, 1.fıkra)
Turist rehberliği niteliğindeki hizmet veya faaliyetler, meslekte uzmanlık ve ilgili sertifika programlarının düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar, turist rehberliği hizmetine yönelik sözleşmelerde bulunması gerekli asgari hususlar, disiplin, sicil, ruhsatname ve çalışma kartlarına ilişkin hususlar ile bu Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer hususlar meslek kuruluşlarının görüşü alınarak Bakanlık tarafından yürürlüğe konulan yönetmelik ile düzenlenir. (Madde 12,1.fıkra).	Turist rehberliği niteliğindeki hizmet, faaliyet ve bunlara yönelik sözleşmeler, turist rehberlerinin disiplin, sicil ve çalışma kartlarına ilişkin hususlar ile meslekte uzmanlığa yönelik kurs, seminer ve eğitim programları birlik tarafından çıkarılan yönetmelik ile düzenlenir. Bakanlığın meslek kuruluşları üzerindeki idari ve mali denetimine ilişkin usul ve esaslar ile bu Kanunla Bakanlığa verilen yetki ve görevlere ilişkin hükümlerin uygulanmasına dair hususlar Bakanlık tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir (Madde 12 ,1fıkra).
-	Birinci fıkrada belirtilen mesleğe kabul koşullarının tümünü yerine getirenler, Bakanlığın talebiyle konusunda uzmanlaşmış kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan mesleğe kabul sınavında başarılı olmaları hâlinde başarılı oldukları yabancı dilde turist rehberi olmaya hak kazanır. Birinci fıkranın (ç) bendinde belirtilen mesleğe kabul koşulunu yerine getiremeyenler, diğer mesleğe kabul koşullarını yerine getirmeleri ve Bakanlığın talebiyle konusunda uzmanlaşmış kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan mesleğe kabul sınavında başarılı olmaları hâlinde, katıldıkları uygulama gezisine bağlı olarak bölgesel veya ülkesel Türkçe turist rehberi olmaya hak kazanır (Madde 3, 2.fıkra).
-	Çince başta olmak üzere ülkemize yönelik turizm potansiyelini karşılamak amacıyla Bakanlıkça kültür ve turizm politikaları doğrultusunda belirlenecek Uzak Doğu dillerindeki adaylar için birinci fıkranın (c) bendindeki koşul aranmaz. Bu kişiler birinci fıkrada belirtilen diğer koşulları yerine getirmek ve en az ön lisans düzeyinde üniversite mezunu olmak kaydıyla turizm sektörünün bu alandaki acil ihtiyaçlarını karşılamak üzere Bakanlığın talebiyle Bakanlığın gözetim ve denetimi altında birlikler veya konusunda uzmanlaşmış kamu kurum ve

	kuruluşları tarafından, yönetmelik ile belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yapılan en az yüz saatlik eğitim programı ile uygulama gezisini başarıyla tamamlamaları şartıyla katıldıkları uygulama gezisine bağlı olarak ilgili yabancı dilde bölgesel veya ülkesel turist rehberi olmaya hak kazanır. (Madde 3,3.fıkra).
-	Üniversitelerin sanat tarihi ve arkeoloji bölümlerinden lisans düzeyinde mezun olanlar için birinci fıkranın (c) bendinde düzenlenen turist rehberliği eğitim programına katılma koşulu aranmaz. Bu kişiler, birinci fıkrafta belirtilen diğer koşulları yerine getirmek, Bakanlığın talebiyle Bakanlığın gözetim ve denetimi altında birlikler veya konusunda uzmanlaşmış kamu kurum ve kuruluşları tarafından, yönetmelik ile belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yapılan en az yüz saatlik eğitim programı ile uygulama gezisini başarıyla tamamlamaları şartıyla başarılı oldukları yabancı dilde, katıldıkları uygulama gezisine bağlı olarak bölgesel veya ülkesel turist rehberi olmaya hak kazanır. (Madde 3,4.fıkra)
-	Birinci fıkranın (c) bendinde, üçüncü ve dördüncü fıkralarda belirtilen eğitim programının, birinci fıkranın (ç) bendinde belirtilen yabancı dil bilgisi seviye tespit sınavının ve (d) bendinde belirtilen uygulama gezisinin Bakanlığın talebine rağmen altı ay içerisinde birlikler tarafından düzenlenmemesi hâlinde eğitim programı, yabancı dil seviye tespit sınavı ve uygulama gezisi Bakanlık tarafından düzenlenir (Madde 3, 7. Fıkra).
-	Bu Kanunun 7nci maddesinin altıncı fıkrasında belirtilen fiilin(Turist rehberliği hizmetinin verilmesi sırasında, bu hizmeti alanların bilgisi ve onayı dışında alışveriş amaçlı belirli bir işletmeye gönderilmeleri karşılığında kendisine veya yönlendireceği kişiye herhangi bir menfaat temin eden turist rehberleri hakkında ilgili mülki idare amiri tarafından yirmibeşbin Türk Lirasından yüzbin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir.) beş yıl içinde üç kez işlenmesi durumunda meslekten çıkarma cezası verilir. (Madde 5,ç bendi,7.fıkra). Bu Kanunun 7nci maddesinin altıncı fıkrasında belirtilen fiilin(Turist rehberliği hizmetinin verilmesi sırasında, bu hizmeti alanların bilgisi ve onayı dışında alışveriş amaçlı belirli bir işletmeye gönderilmeleri karşılığında kendisine veya yönlendireceği kişiye herhangi bir menfaat temin eden turist rehberleri hakkında ilgili mülki idare amiri tarafından yirmibeşbin Türk Lirasından yüzbin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir.) beş yıl içinde iki kez işlenmesi durumunda meslekten geçici men cezası verilir. (Madde 5,c bendi,10.fıkra). Ruhsatname sahibi olmadan rehberlik hizmetinde bulunamaz, bulunanlar hakkında hizmet verilen kişi sayısı ve bölgenin özellikleri dikkate alınarak ilgili mülki idare amiri tarafından yirmi beş bin Türk Lirasından yüz bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir. (Madde 7,5.fıkra).
-	Mesleğin Türkçe olarak icra edilmesi hâlinde, ücretler birinci fıkra kapsamında belirlenen taban ücretin yüzde yetmişinden az olmamak üzere Bakanlık tarafından belirlenir ve ilan edilir. (Madde 6, 2.fıkra).
-	Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve kurumlar tarafından öğrencilere yönelik olarak öğretmen refakatinde ve ticari amaç

	gözetilmeksizin yapılan geziler bu Kanun kapsamı dışındadır (Madde 7 ,1.fıkra).
-	Turist rehberliği hizmetinin verilmesi sırasında, bu hizmeti alanların bilgisi ve onayı dışında alışveriş amaçlı belirli bir işletmeye gönderilmeleri karşılığında kendisine veya yönlendireceği kişiye herhangi bir menfaat temin eden turist rehberleri hakkında ilgili mülki idare amiri tarafından yirmibeşbin Türk Lirasından yüzbin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir. (Madde 7,6.fıkra).

Tablo 1 incelendiğinde, 6326 sayılı Kanun'da yapılan değişikliklerin; yabancı dil yeterliliği, mesleğin etik ve hukuki çerçevesi, denetim süreçleri ve cezai yaptırımlar gibi konularda kapsamlı güncellemeler içerdiği görülmektedir. Özellikle yabancı dil seviyesinin belgelendirilmesinde (ÖSYM destekli YDS vb.) net kriterler getirilmesi ve denetim süreçlerinin sıkılaştırılması dikkat çekerken; Çince ve diğer Uzak Doğu dillerindeki ihtiyacı karşılamak ile Sanat Tarihi/Arkeoloji mezunlarına yönelik getirilen yeni istisnai düzenlemeler mesleğe giriş koşullarını önemli ölçüde yeniden yapılandırmıştır.

Tablo 2

Turist Rehberleri Odaları Birliği (TUREB) Tarafından Yayınlanan Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliğinde Yapılan Düzenleme ve Yenilikler

Eski Hali	Yeni Hali
Sertifika programları, seçme sınavının yapılacağı tarihten en az bir ay önce Birliğin resmi internet sitesinde ve gerekli görüldüğü hallerde diğer iletişim kanalları ile duyurulur. Duyuruda programa hangi yabancı dillerde ve en fazla kaç katılımcı kabul edileceği, programın en az kaç katılımcıyla yapılacağı, programın hangi il veya illerde yürütüleceği, ülkesel mi bölgesel mi olduğu, hangi bölge veya bölgeler ile hangi odaların yetki çevresindeki iller için katılımcı kabul edileceği, program ücretleri, başvuru süresi ve yeri ile gerekli görülen diğer hususlar belirtilir (Madde 5,1.fıkra).	Eğitim programı, uygulama gezisi ve sınavların denetimi Yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar dahilinde gerçekleştirilir (Madde 5,1.fıkra).
Turist rehberlerinin çalışma kartında belirtilen yabancı dil/dillerde rehberlik yapmaları zorunludur. Ancak turist rehberleri, tura katılanların Türkçe bilmeleri ve talep etmeleri halinde mesleklerini Türkçe olarak icra edebilirler (Madde 29,1.fıkra).	Meslek, sadece çalışma kartında belirtilen yabancı dillerde bizzat turist rehberi tarafından icra edilir. Turist rehberinin Türkçe turist rehberi olması ya da tura katılanların tamamının Türkçe bilmeleri ve talep etmeleri hâlinde ise Türkçe olarak ilgili mevzuata ve meslek etik ilkelerine uygun olarak icra edilir. Türkçe turist rehberinin, grup lideri aracılığıyla dahi olsa Türkçe dışında konuşan bir turist grubuna rehberlik yapması, Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (6) numaralı alt bendi kapsamında değerlendirilir. (Madde 10,1.fıkra).

Tablo 2'ye göre, TUREB tarafından hazırlanan yönetmelikte yapılan değişiklikler, eğitim ve sertifika programlarının düzenlenmesi, bu programların denetimi ve rehberlerin çalışma dillerinin kullanım şartlarına odaklanmaktadır. Özellikle Türkçe rehberlik uygulamasına dair getirilen yeni çerçeve (tura katılanların tamamının Türkçe bilmesi durumunda icra edilebilmesi vb.), meslek pratiğinde önemli bir değişime işaret etmektedir.

Tablo 3

Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarafından Yayımlanan 6326 Sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu ile Kültür ve Turizm Bakanlığına Verilen Yetki ve Görevlerin Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Yapılan Düzenleme ve Yenilikler

Eski Hali	Yeni Hali
Sertifika programı seçme sınavına kabulde aşağıdaki koşullar aranır: a) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak, b) Başvuru tarihi itibarıyla on sekiz yaşını doldurmuş olmak, c) Üniversitelerin turist/turizm rehberliği bölümü dışındaki diğer bölümlerinden en az lisans düzeyinde mezun olmak, öğrenimini yabancı ülkelerde yapmış olanların ise yetkili kurumlardan alınacak denklik belgesinin onaylı örneğini sunmak, ç) Yabancı dil yeterliliğine sahip olmak, d) Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde sayılan suçların herhangi birinden mahkûm olmamak, e) Daha önce meslekten çıkarılmamış olmak (Madde 6,1.fıkra).	Eğitim programına kabulde aranan koşullar şunlardır: a) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak. b) Başvuru tarihi itibarıyla on sekiz yaşını doldurmuş olmak. c) Üniversitelerin turist/turizm rehberliği bölümü dışındaki diğer bölümlerinden en az lisans düzeyinde mezun olmak veya öğrenimini yabancı ülkelerde yapmış olanlar için yetkili kurumlardan alınacak denklik belgesinin onaylı örneğini sunmak. ç) Uzak Doğu dillerinden başvuru yapacak olanlar için en az ön lisans düzeyinde üniversite mezunu olmak. d) Eğitim programının Bakanlıkça belirlenen bir dile yönelik açılması halinde o dile ilişkin yabancı dil yeterlilik belgesini sunmak. e) Kanunun 3 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları gereği başvuracak olanlar için yabancı dil yeterlilik belgesini sunmak. f) Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde sayılan suçların herhangi birinden mahkûm olmamak. g) Daha önce meslekten çıkarılmamış olmak. ğ) Bakanlık tarafından eğitim programı duyurusunda belirtilen bilgi ve belgeleri sunmak (Madde 6, 1.fıkra).
Sertifika programı; a) Genel turizm bilgisi ve turizm mevzuatı, b) Meslek etiği ve meslek dersi, c) Türkiye'nin tarihi ve turizm coğrafyası, ç) Genel Türk tarihi ve kültürü, d) Türk dili ve edebiyatı, e) Arkeoloji, f) Mitoloji, g) Sanat tarihi, ikonografi, ğ) Dinler tarihi, h) Genel sağlık bilgisi, ilk yardım, sağlık turizmi, turist sağlığı, ı) İletişim becerileri, i) Anadolu medeniyetleri tarihi, j) Türk halk bilimi ve geleneksel Türk el sanatları, k) Türkiye'nin flora ve faunası, doğa tarihi, l) Turizm sosyolojisi,	Eğitim programında yer alacak dersler şunlardır: a) Genel turizm bilgisi, turizm mevzuatı, turizm sosyolojisi. b) Türkiye'nin tarihi ve turizm coğrafyası. c) Genel Türk tarihi ve kültürü. ç) Osmanlı İmparatorluğu tarihi. d) Arkeoloji ve mitoloji. e) Roma, Yunan ve Bizans tarihi. f) Genel sanat tarihi. g) Dinler tarihi. ğ) Genel sağlık bilgisi, ilk yardım, sağlık turizmi, turist sağlığı ve turist psikolojisi. h) İletişim becerileri ve meslek etiği. ı) Anadolu medeniyetleri tarihi. i) Türk halk bilimi, Türk dili ve edebiyatı ile geleneksel Türk el sanatları. j) Türkiye'nin flora ve faunası, doğa tarihi. k) Müzecilik ve tarihi eserlere ilişkin suçlar (Madde 8,1.fıkra).

m) Müzecilik,

konularından oluşur (**Madde 9, 1.fıkra**).

Eğitim programı sonunda Bakanlığın denetimi ve gözetimi altında eğitimi gerçekleştiren kurum veya kuruluş tarafından 8 inci maddedeki dersleri içeren yazılı sınav yapılır. Sınav duyurusu Bakanlık ile sınavı gerçekleştirecek kurum ve kuruluşların internet sitelerinde duyurulur. Duyuruda; başvuru usulü, sınav tarihi, son başvuru tarihi, **sınav ücreti** ve Bakanlıkça uygun görülecek diğer hususlara yer verilir. Sınavı gerçekleştirmek üzere Bakanlıkça sınav komisyonu oluşturulur. Komisyon, biri başkan olmak üzere Bakanlık tarafından görevlendirilen iki üye ile sınavı gerçekleştiren kurum ve kuruluştan bir eğitici olmak üzere üç kişiden oluşur. Sınav komisyonu; soruların hazırlanması, sınavların yapılması, sınav sonuçlarının değerlendirilmesi, sınav sonuçlarının ilanı, itirazların sonuçlandırılması ve sınavlara ilişkin diğer işleri yürütür. Yazılı sınavın toplam puanı yüz olup, her bir konu başlığından en az elli puan ve ortalamada en az yetmiş puan alan aday başarılı sayılır. Yapılan sınavda hatalı soru tespit edilmesi halinde bu soru ve/veya sorular bütün adaylarca doğru cevaplandırılmış kabul edilir. Sınav sonuçlarına karşı yedi gün içinde sınavı gerçekleştiren kurum veya kuruluşa itiraz edilebilir, itirazlar yirmi gün içinde sonuçlandırılır. Sınavda başarılı sayılan adayların bir listesi Bakanlığa gönderilir. Sınavda başarısız kabul edilenler sınava yeniden katılma hakkına sahiptir (**Madde 13**).

Gezi programını başarı ile tamamlayan katılımcılar mesleğe kabul sınavına kabul edilir. Kanunun 3 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları gereği başvuran adaylar mesleğe kabul sınavına girmez. Sınav duyurusu Bakanlık ile sınavı gerçekleştirecek kurum ve kuruluşların internet sitelerinde duyurulur. Duyuruda; başvuru usulü, sınav tarihi, son başvuru tarihi, sınav ücreti ve Bakanlıkça uygun görülecek diğer hususlara yer verilir. Başvurular, ilgilinin sınava girebilme şartlarını taşıyıp taşımadığının tespiti için sınavı gerçekleştirecek olan kurum veya kuruluş tarafından incelenir. Başvuru sırasında istenen belgeleri eksik veya hatalı olanların ya da sınava girebilme şartlarını taşımadığı tespit edilenlerin başvuruları reddedilir. Sınava kabul edilenler, sınavı gerçekleştirecek olan kurum veya kuruluşun internet sitelerinden duyurulur. Sınavı gerçekleştirmek üzere Bakanlıkça sınav komisyonu oluşturulur. Komisyon, biri başkan olmak üzere Bakanlık tarafından görevlendirilen iki üye ile sınavı gerçekleştiren kurum veya kuruluş tarafından görevlendirilen bir üye olmak üzere üç kişiden oluşur. Sınav komisyonu; soruların hazırlanması, sınavların yapılması, sınav sonuçlarının değerlendirilmesi, sınav sonuçlarının ilanı, itirazların sonuçlandırılması ve sınavlara ilişkin diğer işleri yürütür. Yazılı sınavın toplam puanı yüz olup, en az yetmiş puan alan aday başarılı sayılır. Yapılan sınavda hatalı soru tespit edilmesi halinde bu soru ve/veya sorular bütün adaylarca doğru cevaplandırılmış kabul edilir. Sınav sonuçlarına karşı yedi gün içinde sınavı gerçekleştiren kurum veya kuruluşa itiraz edilebilir, itirazlar yirmi gün içinde sonuçlandırılır. Sınavda başarılı sayılan adayların bir listesi Bakanlığa gönderilir. Sınavda başarısız kabul edilenler sınava yeniden girebilme hakkına sahiptir (**Madde 22**).

-	Başvuru tarihinden önceki son beş yıl içinde ÖSYM tarafından yapılan YDS/e-YDS'den en az yetmiş beş puan almış olanlar ile eşdeğerliliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği olan yabancı dil sınavlarında bu puana denk yabancı dil yeterlilik belgesine sahip olanlar veya 23 üncü maddeye göre yapılan yabancı dil sınavında başarılı olanların başvuruları üzerine Bakanlık ilgililerin ruhsatnamelerine başarılı oldukları dili ilave eder ve ruhsatnamelerini ilgili odaya gönderir (Madde 28,1.fıkra) .
-	Kendi istekleri doğrultusunda meslekten çıkmak isteyenlerin ruhsatnameleri Bakanlıkça iptal edilir ve bu durum ilgili meslek kuruluşu ile TÜRİSAB'a bildirilir (Madde 30,5.fıkra) .

Tablo 3 değerlendirildiğinde ise, Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkisindeki yönetmelik değişikliklerinin; sertifika programı başvuru koşullarının detaylandırılması, müfredata yeni derslerin (Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, Müzecilik vb.) eklenmesi, sınav komisyonlarının yapısı ve meslekten kendi isteğiyle ayrılma süreçlerinin netleştirilmesi konularını kapsadığı görülmektedir. Bu düzenlemelerle, eğitim süreçlerinin ulusal standartlara uygun hale getirilmesi ve bürokratik işlemlerin daha şeffaf bir yapıya kavuşturulması hedeflenmektedir.

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Turist rehberliği, doğası gereği geniş bir yasal düzenleme ve kurallar çerçevesinde yürütülen profesyonel bir meslektir. Sektörün dinamik yapısı göz önüne alındığında, mevzuatta yapılan köklü değişikliklerin rehberlerin iş yaşamını, mesleki doyumlarını ve kariyer algılarını nasıl etkilediği kritik bir araştırma konusudur. Bu bağlamda çalışmanın amacı; 2024 yılında güncellenen Turist Rehberliği Mevzuatının eylemli turist rehberleri tarafından nasıl algılandığını tespit etmek ve bu algıların mesleki güvence ile kariyer stresi bağlamında sektöre olası yansımalarını incelemektir. Çalışma, rehberlerin mevcut yasal maddelere (taban yevmiye, yabancı dil şartları, eğitim standartları ve Türkçe rehberlik vb.) dair tutumlarını analiz etmeye odaklanmıştır.

Turizm endüstrisinin en önemli paydaşlarından olan turist rehberlerinin, güncel mevzuatı sahada doğrudan deneyimleyen aktörler olarak değerlendirmeleri bu çalışmanın temel önemini oluşturmaktadır. İlgili alan yazın tarandığında, 2024 yılında değişen yasa ve yönetmeliklerin sahadaki yansımalarını doğrudan eylemli rehberlerin perspektifinden nicel verilerle inceleyen güncel bir çalışmaya rastlanmamış olması, araştırmanın özgünlük değerini artırmaktadır.

Bu çalışmanın önemi, turist rehberliği mesleği özelinde yasal düzenlemelerin rehberlerin motivasyonu ve mesleki kaygıları üzerindeki etkilerini ampirik (görgül) verilerle ortaya koymasındır. Elde edilen sonuçların; sektördeki profesyonel yeterlilik ilkesinin korunması, rehberlerin kariyer stresini azaltacak adımların atılması ve karar alıcı kurumlara gelecekteki stratejik düzenlemeler için yol gösterici veriler sunması hedeflenmektedir.

Bu genel amaç ve önem doğrultusunda, araştırmaya yön veren temel araştırma sorusu şu şekilde belirlenmiştir:

- *Güncellenen Turist Rehberliği mevzuatında yer alan düzenlemelere (eğitim, dil, denetim ve çalışma koşulları) yönelik eylemli turist rehberlerinin algı düzeyleri nasıldır?*

3. Yöntem

Nicel araştırma yöntemlerinin benimsendiği bu çalışmanın evrenini, Türkiye’de mesleğini aktif olarak icra eden eylemli turist rehberleri oluşturmaktadır. Araştırmada zaman, maliyet ve ulaşılabilirlik kısıtları nedeniyle evrenin tamamına erişim mümkün olmadığından, tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden "kolayda örnekleme (convenience sampling)" yöntemi (Ural & Kılıç, 2013) tercih edilmiştir. Araştırma verileri, 20 Şubat 2025 ile 28 Nisan 2025 tarihleri arasında çevrim içi anket (Google Formlar) aracılığıyla toplanmış ve uygulamayı kabul ederek anketi eksiksiz dolduran 212 eylemli turist rehberi araştırmanın örneklem grubunu oluşturmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, rehberlerin demografik ve mesleki özelliklerini (cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sayısı, eğitim düzeyi, çalışma kartı alma şekli, mesleki deneyim, statü, kayıtlı olunan turist rehberleri odası, asıl/ek iş durumu, yıllık ortalama çalışılan gün ve ruhsatname türü) belirlemeye yönelik 12 soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise, güncellenen yeni turist rehberliği mevzuatına yönelik eylemli rehberlerin algılarını ölçmeyi amaçlayan 17 maddelik bir ölçüm aracı bulunmaktadır. Ölçekteki her bir madde 5’li Likert tipi derecelendirmeye tabi tutulmuş olup; “1 = Hiç Katılmıyorum” ile “5 = Tamamen Katılıyorum” aralığında puanlandırılmıştır.

Ankette kullanılan maddelerin oluşturulması sürecinde öncelikle geniş çaplı bir literatür taraması yapılmış ve Resmî Gazete’de yayımlanan güncel kanun ile yönetmelik metinlerindeki ifadelerden yararlanılmıştır. Taslak haline getirilen ölçüm aracı için; alanında uzman akademisyenlerin, tecrübeli turist rehberlerinin ve alanda çalışmalar yürüten lisansüstü araştırmacıların görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda anketin kapsam ve görünüş geçerliliği (content and face validity) sağlanmış ve maddelere nihai şekli verilmiştir. Verilerin analizi öncesinde yapılan güvenilirlik testinde, 17 maddelik ölçeğin Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.861 olarak hesaplanmış ve veri toplama aracının oldukça güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen veriler istatistik paket programı (SPSS) kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcıların bireysel ve mesleki özelliklerine ilişkin veriler frekans ve yüzde dağılımları ile; yeni turist rehberliği mevzuatına yönelik algılarına ilişkin bulgular ise frekans ve yüzdelik değerlerin yanı sıra, aritmetik ortalama ve standart sapma gibi betimsel istatistikler kullanılarak raporlanmıştır.

4. Bulgular

Araştırmaya katılan eylemli turist rehberlerinin demografik ve mesleki profillerine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4’te sunulmuştur. Bulgular incelendiğinde, katılımcıların ağırlıklı olarak erkek (%75,5) ve lisans mezunu (%51,4) olduğu; medeni durum açısından ise evli (%52,4) ve bekâr (%47,6) oranlarının birbirine yakın seyrettiği görülmektedir. Yaş dağılımına bakıldığında, en yoğun grubun 30-49 yaş aralığında (%55,7) toplandığı tespit edilmiştir. Mesleki özellikler bağlamında, katılımcıların yarısından fazlasının (%52,8) mesleği bağımsız ve tam zamanlı olarak icra ettiği, %70,3’ünün rehberliği asıl işi olarak benimsediği ve çoğunluğunun (%55,2) ülkesel ruhsatnameye sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, mesleki deneyim açısından 2-7 yıl arası tecrübeye sahip olanların (%37,7) ilk sırada yer aldığı; kurum bazında ise en yüksek katılımın İstanbul Rehberler Odası (İRO) üyelerinden (%29,7) sağlandığı saptanmıştır.

Tablo 4

Katılımcıların Bireysel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bireysel Değişkenler		f	%	Bireysel Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	52	24,5	Deneyim	1 Yıl ve Daha Az	13	6,1
	Erkek	160	75,5		2-7 Yıl	80	37,7
Medeni Durum	Evli	111	52,4		8-13 Yıl	34	16,0
	Bekâr	101	47,6		14-19 Yıl	39	18,4
Yaş	19-29 yaş	45	21,2	Eğitim	20+25 Yıl	19	9,0
	30-39 Yaş	61	28,8		26+	27	12,7
	40-49 Yaş	57	26,9		Önlisans	34	16,0
	50-59	35	16,5		Lisans	109	51,4
	60 ve üzeri	14	6,6		Lisansüstü	69	32,5
Çalışılan Ortalama Gün Sayısı	0-50 Gün	46	21,7	Çalışma Şekli	Seyahat acentesi-tam zamanlı	20	9,4
	51-100 Gün	36	17,0		Seyahat acentesi-sezonluk	6	2,8
	101-150 Gün	57	26,9		Bağımsız-sezonluk	74	34,9
	151-200 Gün	39	18,4		Bağımsız- tam zamanlı	112	52,8
	201+	34	16,0		Önlisans	61	28,8
Asıl İş-Ek İş	Asıl İş	149	70,3	Çalışma Kartı Alma Şekli	Lisans	82	38,7
	Ek İş	63	29,7		Lisansüstü	23	10,8
Çocuk Sayısı	Hiç	102	48,1	Ruhsatname Türü	Bakanlık Kursu	46	21,7
	1	51	24,1		Ülkesel	117	55,2
	2	41	19,3		Bölgesel	63	29,7
	3+	18	8,5		ADRO	20	9,4
					ANRO	30	14,2
Üye Olunan Rehber Odası					ARO	12	5,7
					ATRO	14	6,6
					BURO	4	1,9
					ÇARO	7	3,3
					GARO	12	5,7
					İRO	63	29,7
					İZRO	14	6,6
					MUTRO	4	1,9
					NERO	14	6,6
					ŞURO	9	4,2
					TRO	9	4,2

Katılımcıların güncellenen turist rehberliği mevzuatına yönelik algı düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen analiz sonuçları Tablo 5'te özetlenmiştir. İstatistiksel hesaplamalar sonucunda, eylemli turist rehberlerinin yeni mevzuata ilişkin genel algı düzeylerinin ortalamasının altında ($\bar{X}=2,64$) olduğu ve yasal düzenlemelere genel hatlarıyla eleştirel ve olumsuz yakın bir eğilimle yaklaştıkları tespit edilmiştir.

Rehberlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde; özellikle Türkçe rehberlik uygulamasına geçilmesi ($\bar{X}=1,84$), sanat tarihi ve arkeoloji mezunlarına doğrudan rehberlik hakkı verilmesi ($\bar{X}=1,90$) ve öğretmenlerin okul gezilerinde rehberlik yapmasının önünün açılması ($\bar{X}=1,97$) yasanın en çok eleştirilen ve en yanlış bulunan uygulamaları olarak öne çıkmaktadır. Buna ek olarak, idari ve denetimsel süreçlerde Bakanlık ile TUREB arasında çift başlı bir yönetmelik yapısının oluşması ihtimali ($\bar{X}=2,00$) ve Türkçe rehberlik ücretlerinin taban ücretten daha az belirlenmesi ($\bar{X}=2,14$) maddeleri de katılımcılar tarafından güçlü bir şekilde reddedilmiştir.

Uygulama gezilerinin farklı üniversiteler tarafından farklı standart ve ücretlerle yapılması ($\bar{X}=2,35$), bu gezilerin maliyetlerinin yüksek olması ($\bar{X}=2,45$), Bakanlığın TUREB'i eğitim ve sınav süreçlerinde sınırlandırması ($\bar{X}=2,30$) ile meslekte dil ikiliğinin yaratacağı olası uyumsuzluklar ($\bar{X}=2,31$) gibi yapısal düzenlemelere karşı da belirgin bir eleştirel tutum sergilenmiştir. Ayrıca, Çince ve Uzak Doğu dilleri için mesleğe kabulde tanınan eğitim istisnaları ve ayrıcalıklar ($\bar{X}=2,46$) rehberler nezdinde düşük düzeyde kabul görmüştür.

Yasaya yönelik bu geniş çaplı eleştirilere karşın, mesleki standartları yükseltmeyi hedefleyen bazı spesifik düzenlemeler katılımcıların desteğini almıştır. Eğitim programlarında yer alan müfredata "Osmanlı İmparatorluğu Tarihi" dersinin eklenmesi, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun desteğini alarak ($\bar{X}=4,14$) en yüksek kabul gören yenilik olmuştur. Benzer şekilde, mesleğe kabul sınavının getirilmesi kararı ($\bar{X}=3,26$), genel denetimlerin ve cezai yaptırımların artırılması ($\bar{X}=3,25$) ile dil sınavlarının geçerliliği kabul edilen aracı kurumlarca (Örn: TÖMER vb.) yapılması ($\bar{X}=3,06$) gibi mesleki denetimi ve kaliteyi artırmaya yönelik adımlara rehberlerin ılımlı ve olumlu yaklaşıtları belirlenmiştir.

Elde edilen güncel bulgular, eylemli turist rehberlerinin mesleğin ekonomik güvencesini, standartlarını ve liyakat ilkelerini zedeleyeceğini düşündükleri yapısal değişikliklere (Türkçe rehberlik, öğretmen ve alan dışı mezunların sahaya inmesi vb.) şiddetle karşı çıkarken; eğitim kalitesini artıran ve mesleki disiplini koruyan adımları desteklediklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 5

Katılımcıların Yeni Turist Rehberleri Mevzuatına İlişkin Algılarına Ait Betimsel İstatistikler

Maddeler	Hiç %	Az %	Orta %	Çok %	Tam %	Ort	SS
1) Mesleğe başvuru için son 5 yılda geçerliliği kabul edilen dil sınavlarının aracı kurumlar (Örn: TÖMER vb.) tarafından yapılacak olması doğru bir uygulamadır.	23,6	12,3	24,1	15,1	25,0	3,06	1,49
2) Uygulama gezilerinin maliyetlerinin yüksek olması doğru bir uygulamadır.	40,1	19,3	16,5	18,9	5,2	2,45	1,52
3) Türkçe turist rehberliği uygulaması, doğru bir uygulamadır.	62,3	14,2	10,4	3,8	9,4	1,84	1,30
4) Mesleğin icrasına yönelik hususların TUREB tarafından çıkarılan yönetmeliğe, idari ve denetim hususlarının ise Bakanlık tarafından çıkarılan yönetmeliğe tabi olması farklı uygulamalara veya uyumsuzluklara yol açabilme ihtimali doğru bir uygulamadır.	45,8	22,6	20,8	7,1	3,8	2,00	1,13
5) Mesleğe kabul sınavının getirilmesi doğru bir uygulamadır.	21,2	10,8	21,7	13,2	33,0	3,26	1,53
6) Çince ve Bakanlıkça belirlenecek Uzak doğu dilleri için mesleğe kabul durumunda ayrıcalık tanınması doğru bir uygulamadır.	41,5	15,1	15,6	11,3	16,5	2,46	1,51
7) Sanat Tarihi ve Arkeoloji mezunlarına rehberlik hakkı verilmesi doğru bir uygulamadır.	61,8	13,7	8,5	5,2	10,8	1,90	1,37

8)Bakanlığın eğitim programı, yabancı dil seviye tespit sınavı ve uygulama gezileri konusunda Tureb'i sınırlaması doğru bir uygulamadır.	44,8	16,0	17,0	8,5	13,7	2,30	1,45
9)Denetimlerin ve cezai yaptırımların artması doğru bir uygulamadır.	32,1	8,0	7,1	9,0	43,9	3,25	1,77
10)Türkçe rehberlik ücretlerinin taban ücretten daha az belirlenecek olması doğru bir uygulamadır.	56,1	13,2	8,5	4,7	17,5	2,14	1,54
11)Öğretmenlerin yeni yönetmelik ile birlikte gezilerde rehber olarak bulunacak olması doğru bir uygulamadır.	61,3	10,4	9,9	6,6	11,8	1,97	1,43
12)Pazarlama-satış amaçlı faaliyetlere yönelik cezai yaptırımların artması doğru bir uygulamadır.	21,2	8,0	24,5	14,2	32,1	2,72	1,51
13)Eğitim programları, uygulama gezileri ve sınav süreçlerinin yönetmelikle belirlenmiş usullere uygun olarak denetlenmesi, doğru bir uygulamadır.	24,5	7,5	16,0	15,1	36,8	2,68	1,60
14)Mesleğin icrasında dil ikiliğinin olması doğru bir uygulamadır.	43,4	17,9	16,0	9,9	12,7	2,31	1,43
15)Eğitim programına kabulde aranan koşullara yeni maddelerin eklenmesi doğru bir uygulamadır.	24,5	11,8	28,3	10,8	24,5	2,99	1,43
16)Eğitim programında yer alan derslere Osmanlı imparatorluğu tarihi dersinin eklenmesi doğru bir uygulamadır.	6,1	4,7	16,0	15,1	58,0	4,14	1,22
17)Uygulama gezilerinin birçok farklı üniversite tarafından farklı içeriklerle, farklı tur programlarıyla ve farklı tur ücretleri ile yapılıyor olması doğru bir uygulamadır.	45,8	15,6	14,6	6,1	17,9	2,35	1,53
Yeni Turist Rehberliği Mevzuatına Yönelik Algı (Genel)						2,64	0,59

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma, 2024 yılında yürürlüğe giren ve turist rehberliği mesleğini yeniden şekillendiren güncel mevzuat değişikliklerinin, sahada aktif olarak çalışan (eylemli) turist rehberleri tarafından nasıl algılandığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Elde edilen veriler, söz konusu mevzuatın uygulayıcılar tarafından çoğunlukla eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirildiğini ve bu durumun rehberlerin mesleki geleceklerine dair kaygı düzeylerini artırdığını göstermektedir. Araştırmaya katılan rehberler, yeni düzenlemelerin mesleğin niteliğini düşürme potansiyeli taşıdığını, haksız bir rekabet ortamı yarattığını ve uzun vadede iş güvencelerini tehdit ettiğini sıklıkla vurgulamışlardır.

Araştırma bulgularına göre, katılımcıların en yoğun tepki gösterdiği düzenlemelerin başında "Türkçe rehberlik" uygulaması gelmektedir. Katılımcılar, bu uygulamanın mesleğin doğasında yer alan yabancı dil yetkinliğini arka plana iterek rehber enflasyonuna neden olacağından endişe duymaktadır. Sadece mesleğe kabul sınavını geçip uygulama gezisini tamamlayan bireylerin hızla sisteme dâhil olması, fiyat kırma politikalarını beraberinde getirmekte ve sektörde tecrübeli rehberlerin tura çıkma gün sayılarını azaltmaktadır. Yabancı dil sınavlarına hazırlanmak için yıllarca emek veren profesyonel rehberler açısından bu durum adaletsiz bir rekabet ortamı yaratmakta ve mesleki doyumsuzluğa yol açarak kariyer stresini tetiklemektedir. Bu bulgular, literatürde Çıkı, Gümüş Dönmez ve İnan (2025) ile Akyüz'ün (2026) çalışmalarıyla paralellik göstermektedir.

Tartışmaya değer bir diğer önemli bulgu ise, sanat tarihi ve arkeoloji mezunlarına yönelik sağlanan ayrıcalıklara getirilen eleştirilerdir. Rehberler; salt temel alan bilgisine sahip, farklı

bölümlerden mezun bireylerin kısa süreli (örneğin iki dönemlik) tezsiz yüksek lisans programları aracılığıyla hızla ruhsatname almasını mesleğin saygınlığına yönelik bir risk olarak görmektedir. Turist rehberliği; tur organizasyonu ve yönetimi, grup dinamiklerini sağlama, beklenmedik durumlarda profesyonel kriz yönetimi uygulama ve gruba liderlik etme gibi çok yönlü yetkinlikler gerektiren bir meslektir. Sadece spesifik bir teorik bilgiye sahip olmak, turist rehberliğinde kriz yönetimi ve liderlik stilleri arasındaki hassas dengeyi kurmak için yeterli değildir. Nitelikli kriz müdahalesi ve yönetsel liderlik becerilerinden yoksun bireylerin sahaya inmesi, turist memnuniyetini zedeleyerek ülke turizmüne zarar verme potansiyeline sahiptir.

Benzer bir endişe, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı öğretmenlerin okul turlarında rehber olarak görevlendirilmesinin önünü açan düzenlemede de görülmektedir. Öğretmenlerin, Türkiye'nin tarihi, kültürü ve coğrafyası hakkında genel kültüre sahip olmaları, karmaşık bir tur operasyonunu sevk ve idare edebilecekleri anlamına gelmemektedir. Rehberlerin sahip olduğu güzergâh tecrübesi, turizm işletmeleriyle (konaklama, yeme-içme, ulaşım) koordinasyon kurma becerisi ve gruba yönelik etkili sunum teknikleri bir kültür turunun verimliliğini belirleyen temel unsurlardır. Ayrıca, okul iklimi içinde öğrencileriyle zaten sürekli bir arada olan öğretmenlerin, mesai dışındaki bu turlarda görevlendirilmesi, öğretmenlerin kendi tükenmişlik ve stres düzeylerini artırabileceği gibi, tur sırasında ideal bir tatil/gezi ikliminin oluşmasını da engelleyebilir.

İdari açıdan bakıldığında, mesleğin icrasına yönelik hususların Turist Rehberleri Odaları Birliği (TUREB) yönetmeliğine, denetim hususlarının ise Kültür ve Turizm Bakanlığı yönetmeliğine tabi olmasının yarattığı ikili yapı, rehberlerde kafa karışıklığı ve kurumsal güvensizlik yaratmaktadır. Eser ve Şahin (2021) ile Çokişler'in (2021) çalışmalarında da vurgulandığı üzere, yasal düzenlemelerdeki belirsizlikler rehberlik mesleğinde kariyer stresinin en önemli kaynaklarından biridir. Ayrıca uygulama gezilerindeki standart eksiklikleri ve disiplin cezalarının keyfi uygulamalara açık olabileceği düşüncesi, rehberlerin mesleklerine yönelik kontrol kaybı hissetmelerine neden olmaktadır.

Tüm bu eleştirilere rağmen, araştırmanın dikkat çekici sonuçlarından biri, rehberlerin yeni mevzuata yönelik genel algılarının ortalamanın üzerinde (olumlu) çıkmasıdır. Bu görünür çelişkinin temelinde; eğitim müfredatının güncellenmesi ve özellikle Osmanlı İmparatorluğu tarihi gibi derslerin mesleğe kabul sürecine dahil edilmesi gibi niteliği artırıcı adımların takdir edilmesi yatmaktadır. Yunan, Roma, Bizans ve Osmanlı gibi birbirini besleyen çok katmanlı medeniyetler tarihinin müfredatta bir bütünlük içinde yer alması, rehberlerin mesleki yetkinliğine büyük katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte, rehberlerin uzun yıllardır muzdarip olduğu kronikleşmiş sorunların (taban ücret ihlalleri, güvencesizlik vb.) nihayet resmi makamlarca daha görünür hale gelmesi ve yasal bir zeminde ele alınmaya başlanması, sektörün geleceğine yönelik bir iyimserlik ve "kurumsallaşma" ümidi yaratmış olabilir.

Öneriler

Elde edilen bu bulgular ışığında hem sektör paydaşlarına hem de araştırmacılara yönelik şu öneriler geliştirilmiştir:

Uygulama Birliği ve Standardizasyon: Kültür ve Turizm Bakanlığı ile TUREB arasındaki yetki paylaşımı netleştirilmeli, sahadaki rehberlerin tek bir muhatap bularak bürokratik süreçlerde zaman kaybetmelerini önleyecek ortak bir iletişim/yönetim platformu oluşturulmalıdır.

Eğitim Müfredatlarının Zenginleştirilmesi: Farklı disiplinlerden (arkeoloji, sanat tarihi vb.) gelerek rehberlik mesleğine adım atan adayların eğitim programlarına salt tarih bilgisi değil; "Turist Rehberliğinde Liderlik Stilleri", "Tur Yönetimi" ve "Uygulamalı Kriz Yönetimi" gibi sektörel dinamiklere yönelik zorunlu formasyon dersleri eklenmelidir.

Sektörel Entegrasyon ve Mentörlük: Mesleğe yeni katılacak turizm rehberliği öğrencileri ve yeni mezunlar ile sahada deneyimli eylemli rehberleri bir araya getiren "tecrübe paylaşımı ve mentörlük" toplantıları düzenlenerek, yasanın getirdiği teorik çerçevenin sahadaki gerçekliklerle harmanlanması sağlanmalıdır.

Gelecek Araştırmalar İçin: Gelecekte yapılacak akademik çalışmalarda, yeni mevzuatın sadece eylemli rehberler üzerindeki etkileri değil, seyahat acentası yöneticileri ve turist memnuniyeti üzerindeki yansımaları da nitel araştırmalarla derinlemesine incelenmelidir.

Kaynakça

- Acar, V. (2014). *Profesyonel turist rehberlerinin liderlik yönelimleri: Aydın Turist Rehberleri Odası'na kayıtlı olan profesyonel turist rehberleri örneği* (Tez No. 358525) [Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Ahipaşaoğlu, H. S. (2001). *Turizmde rehberlik*. Detay Yayıncılık.
- Akoğlu Kozak, M., Evren, S., & Çakır, O. (2013). Tarihsel Süreç İçinde Turizm Paradigması. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 24(1), 7-22. <https://izlik.org/JA43RK49ZM>
- Akyüz, M. (2026). Profesyonel turist rehberlerinin yeni turist rehberliği meslek yönetmeliği algısı. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences (ATRSS)*, 9(1), 377-397.
- Aslan, Z., & Büyükkuru, M. (2015). *Türkiye'de turizm rehberliği eğitimi ve mevcut durum analizi*. I. Eurasia International Tourism Congress: Current Issues, Trends, and Indicators, 28-30 Mayıs 2015, Konya, 62-72.
- Batman, O. (2003). Türkiye'deki profesyonel turist rehberlerinin mesleki sorunlarına yönelik bir araştırma. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 117-134.
- Batman, O., Yıldırğan, R., & Demirtaş, N. (2001). *Turizm rehberliği*. Değişim Yayınları.
- Çıkı, K. D., Gümüş Dönmez, F., & İnan, R. (2025). Güncellenen turist rehberliği meslek kanununun öğrencilerin bakış açısından değerlendirilmesi: Vakıf ve devlet üniversitesi karşılaştırması. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(3), 1229-1254. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.1702588>.
- Çokişler, N. (2021). Turist rehberliği mevzuatının tarihsel değişimi. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 17-28. <https://doi.org/10.37847/tdtd.862927>.
- Çokişler, N. (2023). Türkiye'de turist rehberliği mesleği: Tarihsel bir bakış açısı. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 34(3), 80-108.
- Çolakoğlu, O., Efendi, E., & Epik, F. (2014). *Tur yönetimi ve turist rehberliği*. Detay Yayıncılık.
- Değirmencioğlu, A. Ö. (2001). Türkiye'de turizm rehberliği eğitimi üzerine bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 189-196.
- Eser, S., & Şahin, S. (2021). Turist rehberliği mesleğinde yaşanan güncel sorunlar üzerine bir inceleme. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 1344-1355.
- Gürsoy, K. (2022). Turist Rehberliği mesleğinde yasal düzenlemelerin iş tatmini ve stres üzerine etkisi. *Uluslararası Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 11(1), 44-59.
- İstanbul Rehberler Odası. (2022, Aralık). *Rehberliğin tarihçesi*. <https://iro.org.tr/rehberligin-tarihcesi>

- Resmi Gazete. (2012, 22 Haziran). *Turist Rehberliği Meslek Kanunu* (Kanun No: 6326). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120622-2.htm>
- TUREB (2024). *Yasa*. <http://www.tureb.org.tr/tr/Page/Detail/60> (Erişim Tarihi: 10.11.2024)
- Ural, A., & Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*. Detay Yayıncılık.
- Yenipınar, U., Bak, E., & Çapar, G. (2014). Turist Rehberliği Meslek Kanununun, Meslek Örgütleri ve Öğretim Elemanlarının Bakış Açısı ile Değerlendirilmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 86-114. <https://izlik.org/JA67AC55KB>
- Yıldız, R., Kuşluvan, S., & Şenyurt, Y. (1997). Turist rehberliği öğretiminde yeni bir model. *Hafta Sonu Semineri IV: Türkiye’de Turizmin Geliştirilmesinde Turist Rehberlerinin Rolü*.
- Zengin, B., Eker, N., & Bayram Erkol, G. (2017). Turist rehberliği meslek kanunun profesyonel turist rehberlerince değerlendirilmesi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(2), 142-156.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Turist Rehberliği Dergisi’nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir. Yazarlar etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgileri (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde ve ayrıca burada belirtmişlerdir.

Kurul adı: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Tarih: 23.05.2025

No: 2025/35

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : %50

2. yazar katkı oranı : %50